

Posudek bakalářské práce Terezy Čmelinské
Studio Kamarád a problém předávání kulturní paměti

Cílem bakalářské práce je kritická analýza dětského pořadu Studio Kamarád vysílaného Československou televizí v 80. letech. Opírá se o zjištění, že dané pásmo stmelovalo dětský svět tak silně, že vytvářelo protiklad světa dětí a světa dospělých: Svět dětí, „kamarádů“, byl postaven proti světu rodičů a učitelů, takzvaných „dospěláků“. Na vztah mezi mladou a starší generací byla aplikována intence „my – oni“ (její smysl je v práci nejspoustavněji vyložen na s. 35). Autorka si klade otázku, zda touto interpretací vztahu světa dětí a dospělých nebyla narušována kontinuita kulturního předávání a přenášení zkušenosti z jedné generace na druhou. Ve své interpretaci se opírá o metodu figurálního výkladu Ericha Auerbacha, přičemž figurou jí je Farma zvířat George Orwella. V úvahách o povaze dětství, jeho formování a o přirozených svazcích mezi světem dětí a dospělých a jejich zpřetrhání se opírá o dílo Hannah Arendtové Mezi minulostí a budoucností.

V první kapitole se autorka věnuje politické a kulturní atmosféře v normalizačním období, v druhé kapitole se zaměřuje na situaci v Československé televizi a líčí charakter dětského televizního pásma, přičemž tato kapitola trpí až nadměrou nadbytečných faktografických údajů (především dlouhých soupisů jmen tvůrců a účinkujících v daném pořadu), jež autorka zjistila z různých zdrojů, aniž by je dále brala v úvahu nebo se k nim ve své analýze vracela (uvádí např., že výtvarníkem Studia Kamarád byl Stanislav Holý, ale výtvarnou stránkou se ve svých analýzách nezabývá).

Třetí kapitola nese název Osobní exkurz a právě tato kapitola tvoří těžiště práce, v níž autorka podává zdařilý figurální výklad Studia Kamarád na pozadí Orwellovy Farmy zvířat. Promyšlené je i zapojení úvah Hannah Arendtové. Její myšlenky se dílem citují v textu, dílem se uvádějí v poznámce pod čarou, a je tedy na čtenáři, aby si je s hlavní výkladovou linií usouvztažnil; je však zřejmé, že autorka rozebírané problematice rozumí a že jen nedostatek času zřejmě způsobil, že ponechala některé souvislosti v implicitní podobě a nepočítala si ve výkladu explicitněji. Za nejprůkaznější považuji analýzu pořadu v podkapitole Modelový dialog SK, v níž jsou uvedeny konkrétní doklady z jednoho pořadu, dokumentující autorčiny teze, a v podkapitole Repliky z dalších vydání SK (s. 23-28). Je škoda, že se této analýze autorka nevěnovala soustavněji. Bylo by zajímavé porovnat konkrétní projevy dvou aspektů, jež autorka v souvislosti s daným televizním pořadem zmiňuje (na s. 39), totiž: „Studio Kamarád [...] na jedné straně sloužilo k odkládání dětí v době, kdy rodiče neměli čas, na druhé straně se objevovaly rubriky jako například "Maminko, tatínku, dívejte se s námi", které nabádaly rodiče k jisté účasti. To jsou dva rozdílné elementy, ten první, spolčování proti dospělákům, kterým v pořadu často domlouvali dva spiklenci dětského světa, plyšové loutky Jů a Hele, způsobuje upevnění intence "my", děti, ten druhý pobízí k usmiřování a utváření intence jiného "my".“ Autorka by se k srovnání obou aspektů mohla při obhajobě vyjádřit.

Čtvrtá kapitola Filozofický exkurz, zejména podkapitoly o komunikační a kulturní paměti a chápání dětství v jednotlivých historických obdobích, stejně tak jako pátá kapitola Mediální exkurz přináší řadu závažných myšlenek podnětných pro analýzu daného pořadu. Místy jsou ovšem formulace spíše nahozeny než důsledně usouvztažněny s autorčinými tezemi a vlastní analýzou, to však nic nemění na tom, že tvoří závažný myšlenkový rámec dané práce. Autorka si je náročnosti usouvztažnění nepochybně vědoma; svědčí o tom její stručný Závěr, v němž rekapituluje svá témata a zároveň reflektuje jistou neuzavřenost své analýzy. Naznačuje perspektivu srovnání role médií v (kapitalistické a socialistické) společnosti.

S ohledem na závažnost autorčiných myšlenek a zároveň na jistou nedotaženost formulací navrhuji hodnocení bakalářské práce v rozmezí 25 a 35 bodů.

PhDr. Světlá Čmejrková, DrSc.
Ústav pro jazyk český AV ČR